

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЮ КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

STATE MANAGEMENT OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE AS A TOOL FOR DEVELOPING TOURIST POTENTIAL

У статті досліджується розвиток нематеріальної культурної спадщини в Україні як ключовий напрям державної культурної політики, орієнтований на її збереження, популяризацію та інтеграцію в суспільне життя. Визначено основні аспекти державного управління в цій сфері, зокрема роль Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, консультативно-дорадчих органів і місцевих громад у формуванні та реалізації політики охорони нематеріальної культурної спадщини.

Особливу увагу приділено взаємодії державних та недержавних учасників у процесах збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини, зокрема місцевих громад, творчих спілок, крафтових виробників, ремісників і науково-методичних центрів. Визначено роль системи освіти, цифрових партнерів, бізнес-структур та міжнародних організацій у підтримці традицій та автентичності, що сприяє розвитку культурних ініціатив. Участь туристичних компаній, підприємств сфери гостинності та співпраця з державним агентством розвитку туризму забезпечують інтеграцію нематеріальної спадщини в сучасну культурну та економічну практику. Проаналізовано ролі та функції ключових зацікавлених сторін, що дозволяє ефективно організувати збереження і використання нематеріальної культурної спадщини в культурному та економічному контексті.

Запропоновано стратегічні напрями розвитку системи збереження нематеріальної культурної спадщини, серед яких: розширення нормативно-правової бази, підвищення ефективності державної політики в охороні культурної спадщини, розвиток цифрових ресурсів та зміцнення партнерських зв'язків між державними органами, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Впровадження зазначених змін сприятиме підвищенню ефективності управління нематеріальною культурною спадщиною в Україні, її збереженню та популяризації, а також інтеграції традиційної культури в сучасний соціально-культурний простір. Це відкриває нові можливості для розвитку туристичної сфери, створення культурних ініціатив і підвищення рівня обізнаності суспільства щодо важливості збе-

реження нематеріальної культурної спадщини.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, державне управління, культура, туризм, регіональний розвиток, стейкхолдери.

The article examines the process of development of intangible cultural heritage in Ukraine as a key direction of state cultural policy, focused on its preservation, popularization and integration into public life. The main aspects of public administration in this area are identified, in particular the role of the Ministry of Culture and Strategic Communications of Ukraine, advisory and consultative bodies and local communities in the formation and implementation of the policy for the protection of intangible cultural heritage.

Particular attention is paid to the interaction of state and non-state actors in the processes of preservation and popularization of intangible cultural heritage, in particular local communities, creative unions, craft producers, artisans and scientific and methodological centers. In addition, the role of the education system, digital partners, business structures and international organizations in supporting traditions and authenticity, which contributes to the development of cultural initiatives, is noted. The participation of travel companies, hospitality enterprises and cooperation with the State Agency for Tourism Development ensure the integration of intangible heritage into modern cultural and economic practice. The roles and functions of key stakeholders are analyzed, which allows for the effective organization of the preservation and use of intangible cultural heritage in a cultural and economic context.

Strategic directions for the development of the system for the preservation of intangible cultural heritage are proposed, including the expansion of the regulatory framework, increasing the effectiveness of state policy in the protection of cultural heritage, the development of digital resources and strengthening partnerships between state bodies, public organizations and international institutions. The implementation of these changes will contribute to increasing the effectiveness of the management of intangible cultural heritage in Ukraine, its preservation and popularization, as well as the integration of traditional culture into the modern socio-cultural space. This opens up new opportunities for the development of the tourism sector, the creation of cultural initiatives and raising public awareness of the importance of preserving intangible cultural heritage.

Key words: intangible cultural heritage, state administration, culture, tourism, regional development, stakeholders.

УДК 351:338.48
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.44.32>

Безугла Л.С.

д. економ. наук, професор,
завідувач кафедри туризму та економіки підприємства
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-6520-4325

Герасименко Т.В.

к. геолог. наук, доцент,
доцент кафедри туризму та економіки підприємства
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-5437-437X

Постановка проблеми. Нематеріальна культурна спадщина є важливим складником культурного різноманіття світу, що відображає традиції, знання та практики, передані з покоління в покоління. Вона охоплює усні традиції, виконавче мистецтво, обряди, звичаї, а також знання про природу та всесвіт, які зберігають ідентичність спільнот і забезпечують їхнє культурне спадкування. Для України збереження та популяризація нематеріальної культурної

спадщини є не лише важливим елементом національної ідентичності, але й потужним інструментом культурної дипломатії і патріотичного виховання, особливо в умовах війни. Це питання стало важливим аспектом державної культурної політики, що включає ініціативи, спрямовані на включення українських елементів до міжнародних списків ЮНЕСКО та підтримку національних традицій через різноманітні культурні проекти. Водночас нематері-

альна культурна спадщина відіграє значну роль у розвитку туризму, оскільки саме на її основі формуються туристичні маршрути та культурні події, які приваблюють відвідувачів і сприяють економічному розвитку регіонів. Враховуючи національну важливість цього процесу, необхідно на всіх рівнях державного управління стимулювати збереження та належне використання надбання нашого історичного минулого як для культурного, так і для туристичного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нематеріальна культурна спадщина має значний потенціал для туристичного ресурсу, здатного не лише зберігати історичні та культурні цінності, але і сприяти розвитку регіонального туризму. У дослідженнях Безносок О. І. вказує на значення нематеріальної культурної спадщини для розробки інноваційних туристичних продуктів, зосереджених на можливостях створення унікальних туристичних маршрутів на основі традицій, ремесел та обрядів, що сприяють збереженню локальних культурних особливостей, водночас забезпечуючи економічний розвиток регіонів. Автор також підкреслює важливість державної підтримки для збереження та закріплення культурної спадщини на законодавчому рівні [1].

В працях Казакова Г. І. зосереджено увагу на політиці держави щодо захисту нематеріальної культурної спадщини, виділяючи важливість комплексного підходу до її збереження та популяризації в умовах змін, що відбуваються в державі. Автор пропонує створити системи публічного управління, які забезпечують підтримку розвитку туризму через охорону культурних традицій та їх інтеграцію в сучасне суспільне життя для залучення іноземних і внутрішніх туристів [3].

Вчений Рачков Є. досліджує проблеми збереження, управління та популяризації нематеріальної культурної спадщини під час війни, коли багато культурних цінностей знаходяться під загрозою втрати. Автор акцентує важливість збереження національної спадщини як складової національної ідентичності та культури, а також необхідність удосконалення державної підтримки нематеріальної культурної спадщини [8].

В роботах Садовенко С. М. розглядається використання соціальних мереж, як важливого інструмента популяризації нематеріальної культурної спадщини регіонів України. Автор акцентує увагу на успішних практиках використання сучасних цифрових платформ для залучення туристів, підвищення обізнаності громадськості щодо культурної спадщини та сприяння розвитку туризму, що дозволяє

значно розширити аудиторію і зберегти культурну спадщину, привертаючи нові інвестиції в регіони [9].

В працях Чорної Н. М. наголошується на важливості нематеріальної культурної спадщини як елемента туристичної інфраструктури, який може стати основою для створення унікальних туристичних продуктів. Вона звертає увагу на те, що для ефективного використання цього ресурсу необхідна комплексна підтримка з боку держави, а також стратегічний підхід до інтеграції культурної спадщини в туристичні маршрути [10].

Дослідження підтверджують важливість нематеріальної культурної спадщини для розвитку туристичного потенціалу України, підкреслюючи, що збереження та популяризація традицій сприяють створенню унікальних туристичних продуктів з великим економічним і культурним потенціалом для регіонів.

Формулювання мети статті. Метою статті є розкриття особливостей державного управління у сфері збереження, охорони, розширення переліку та популяризації нематеріальної культурної спадщини України, виявлення проблемних аспектів на кожному етапі цього процесу та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Рамкові засади охорони нематеріальної культурної спадщини (НКС) визначені Конвенцією про охорону нематеріальної культурної спадщини. Термін «нематеріальна культурна спадщина» означає звичаї, форми представлення та вираження, знання і навички, а також пов'язані з ними інструменти, предмети, артефакти й культурні простори, які визнані спільнотами, групами та, в деяких випадках, окремими особами як частина їхньої культурної спадщини [4]. НКС, що передається від покоління до покоління, постійно відтворюється спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, взаємодії з природою та власної історії, формуючи у них почуття самобутності й спадкоємності, що сприяє повазі до культурного різноманіття та людської творчості. Нематеріальна культурна спадщина проявляється в таких основних галузях: усні традиції та форми вираження, зокрема мова як носій нематеріальної культурної спадщини; виконавське мистецтво; звичаї, обряди та святкування; знання і практики, пов'язані з природою та всесвітом; традиційні ремесла.

Україна активно працює над включенням своїх культурних традицій до Міжнародних списків нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. У період війни для України ці списки стали потужним інструментом культурної дипломатії, що сприяє популяризації україн-

ської культури у світі та її захисту від загроз з боку агресора, серед визнаних елементів:

1. «Петриківський декоративний живопис як феномен української орнаментальної народної творчості» (2013).

2. «Традиція Косівської мальованої кераміки» (2019).

3. «Орнек – кримськотатарський орнамент та знання про нього» (2021).

4. «Писанка: українська традиція і мистецтво оздоблення яєць» (спільна міжнародна номінація з Естонією, 2024).

До Списку нематеріальної культурної спадщини, що потребує термінової охорони, від України включено:

1. «Козацькі пісні Дніпропетровщини» (2016).

2. «Культура приготування українського борщу» (2022) [7].

Включення цих елементів до списків ЮНЕСКО не лише сприяє їх збереженню, а і підвищує міжнародну впізнаваність України, стимулюючи туристичний інтерес до традицій та культурних практик країни.

Станом на 24.07.2024 р. до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України внесено 103 об'єкти (відповідно до наказу Міністерства культури та інформаційної політики України, яке нині перейменовано на Міністерство культури та стратегічних комунікацій України), серед яких: інвентар нематеріальної культурної спадщини – 74 об'єкти; інвентар нематеріальної культурної спадщини, яка потребує термінової охорони – 16 об'єктів; інвентар належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини – 7 об'єктів; інвентар, що представлений культурою корінних народів України – 5 об'єктів. Свідчення про інвентар елементів, відроджених у зв'язку з перерваною традицією, відсутні [7].

Щороку Національний перелік НКС України поповнюється, що свідчить про постійну увагу до її збереження та популяризації. Особливо помітною ця тенденція стала в період війни – з початку збройної агресії перелік збільшився на 77 об'єктів. Повномасштабне вторгнення росії стало потужним імпульсом до зростання суспільного інтересу до традиційної культури, зокрема нематеріальної спадщини, як важливого елемента національної ідентичності.

Процес розвитку нематеріальної культурної спадщини в Україні є важливим напрямом державної культурної політики, спрямованої на її збереження, популяризацію та інтеграцію в суспільне життя. Він не лише відображає суспільний інтерес до традиційної культури, але і отримує державну підтримку через реалі-

зацію відповідних нормативно-правових актів, програм і проектів, сприяючих ефективному управлінню цією сферою та формуванню стратегічних підходів до її збереження й розвитку.

На державному рівні управління НКС здійснюється уповноваженими органами влади та консультативно-дорадчими структурами. Ключовою інституцією, відповідальною за формування та реалізацію державної політики у сфері нематеріальної культурної спадщини, є Міністерство культури та стратегічних комунікацій України (МКСК). Його діяльність спрямована на забезпечення збереження та розвитку культурної спадщини, що включає: охорону та популяризацію елементів нематеріальної культурної спадщини; розвиток музейної справи як інструменту збереження національної пам'яті; регулювання процесів, пов'язаних із вивезенням, ввезенням та поверненням культурних цінностей; відновлення та охорону історико-культурних традицій.

При міністерстві функціонує Експертна рада з питань нематеріальної культурної спадщини, яка є постійно діючим консультативно-дорадчим органом. Її основною функцією є забезпечення експертного аналізу та ухвалення рішень щодо включення або виключення елементів нематеріальної культурної спадщини до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

До складу Експертної ради входять представники різних наукових та культурних інституцій, зокрема: регіональні представники органів влади; науковці Національної академії наук України та Національної академії мистецтв України; члени Національної спілки майстрів України; фахівці у сфері культури та мистецтва; представники громадських організацій, що займаються збереженням нематеріальної культурної спадщини; експерти-практики у відповідних сферах (за згодою).

Окрім державних органів, при управлінні та розвитку елементів нематеріальної культурної спадщини важливу роль відіграють також громади, спільноти, громадські організації, наукові та культурні установи, а також підприємства, установи будь-якої форми власності, творчі спілки та громадські об'єднання, діяльність яких пов'язана з охороною та популяризацією нематеріальної культурної спадщини. Важливою ланкою є обласні науково-методичні центри культури та мистецтва, які займаються охороною спадщини на місцях, підтримкою ініціатив місцевих громад і підготовкою документів для включення елементів до Національного переліку.

Внесення нових елементів нематеріальної культурної спадщини до Національного пере-

ліку є лише початковим етапом їх дослідження, захисту та популяризації. Цей перелік створює основу для ефективного збереження окремих елементів культурної спадщини, однак сам по собі не здатен повністю вирішити всі питання, пов'язані з охороною. Справжнє збереження вимагає не лише формалізації елементів у переліку, але і постійного оновлення з належною підтримкою ініціатив на місцях. Саме тут важливу роль відіграють місцеві громади, адже їх активність та участь у формуванні пріоритетів охорони нематеріальної культурної спадщини є необхідною умовою для ефективного захисту та популяризації таких елементів.

Не менш важливим аспектом є роль освіти в цьому процесі. Система освіти, як формальна, так і неформальна, відіграє вирішальну роль у збереженні та передачі нематеріальної культурної спадщини. Інтеграція культурних традицій та практик до навчальних програм шкіл, університетів, мистецьких і музичних навчальних закладів сприяє їх відтворенню та популяризації серед молоді. Також важливим є розвиток спеціалізованих програм для підготовки фахівців у галузі охорони нематеріальної спадщини, зокрема етнологів, культурологів та музейних працівників, здатних впливати на майбутнє збереження цієї спадщини.

Популяризація нематеріальної культурної спадщини здійснюється МКСК через діджиталізацію її об'єктів, створення та публікацію відповідних реєстрів на офіційному сайті. Окремі цифрові проекти отримують державну фінансову підтримку, зокрема через грантові програми Українського культурного фонду. Зокрема, розроблено та передано на баланс Міністерства прототип електронного порталу «Культурна спадщина», який закладає основу майбутнього інформаційного ресурсу.

МКСК також підтримує проект «Автентична Україна», який висвітлює різні аспекти української культури, з демонстрацією цифрових можливостей її збереження. За підтримки Google Україна в межах цього проекту створено віртуальний культурний простір із цифровою колекцією, в якій наразі представлено лише 19 з 103 об'єктів нематеріальної культурної спадщини.

Водночас більшість ініціатив у цій сфері була започаткована громадськими організаціями, які отримують міжнародне грантове фінансування для реалізації своїх проектів. Український центр культурних досліджень створив віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України, який наразі функціонує лише на платформі Facebook. Його цінність полягає в об'єднанні культурних ініціатив, поширенні знань про традиційну культуру

та підтримці процесів оцифрування і діджиталізації.

Водночас, попри активний розвиток цифрових ресурсів, географічна візуалізація нематеріальної культурної спадщини залишається недостатньо розвиненою. В Україні відсутні карти, що відображають такі об'єкти, оскільки вони перевантажені різними видами інформації, ускладнюючи їх сприйняття. Для якісного представлення нематеріальної спадщини необхідно створювати окремі карти, використовуючи сучасні ГІС-технології та методи картографічного моделювання. Незважаючи на прикладені зусилля щодо діджиталізації та популяризації нематеріальної культурної спадщини, ще залишається низка проблем, пов'язаних з обмеженою доступністю інформації та відсутністю спеціалізованих картографічних рішень.

Важливою складовою державного управління є фінансування заходів з охорони та популяризації нематеріальної культурної спадщини, з наданням державних грантів і субсидій культурним організаціям, які займаються її збереженням, а також на підтримку проектів, спрямованих на реконструкцію та відновлення культурних традицій. Наприклад, Український культурний фонд щороку реалізує програми з розширення культурної спадщини. У 2024 р. було подано 327 заявок за трьома напрямками: діджиталізація, кроссекторальні проекти із збереження культурної спадщини та дослідження історико-культурної спадщини України. Зокрема, 126 заявок стосувалися діджиталізації. У результаті було обрано 24 заявки для фінансування: 14 – за першим напрямком, 10 – за другим [5].

Фінансування не лише підтримує інфраструктурні проекти, а й сприяє розвитку туризму, оскільки збереження, охорона та популяризація нематеріальної культурної спадщини України безпосередньо пов'язані з привабливістю країни для мандрівників. Традиції, обряди, народні ремесла, кухня, фольклор і мистецтво створюють унікальну атмосферу, яка дозволяє туристам зануритися в історію та самобутність українського народу. Включення цих елементів до туристичних маршрутів і програм не тільки збагачує досвід відвідувачів, а і сприяє економічному зростанню регіонів, стимулюючи розвиток малого бізнесу, крафтових виробництв і гастрономічного туризму.

Популяризація нематеріальної культурної спадщини через фестивалі, тематичні екскурсії, інтерактивні музеї та цифрові проекти робить туризм більш привабливим і різноманітним. Вона допомагає зберегти та пере-

дати унікальні традиції майбутнім поколінням, створюючи додаткові можливості для локальних громад і залучення інвестицій. Крім того, міжнародне визнання української спадщини, при включенні елементів до списку ЮНЕСКО, підвищує імідж країни на світовому рівні, сприяючи зростанню культурного туризму та розширенню міжнародної співпраці. Таким чином, підтримка та розвиток нематеріальної спадщини є не лише культурним, але і стратегічним чинником туристичної привабливості України.

Розвиток і популяризація нематеріальної культурної спадщини є потужним імпульсом для підприємництва в місцевих громадах як унікальний продукт, що органічно поєднує культуру, туризм і бізнес. Визнання певного елемента нематеріальної спадщини, при внесенні його до списку ЮНЕСКО, значно підвищує вартість виробів, створених на основі традицій цього елемента, сприяючи формуванню стійкого ринку автентичних товарів та послуг, де традиційні ремесла і культурні практики стають основою для креативної індустріалізації.

Розвиток креативних індустрій на основі нематеріальної культурної спадщини також сприяє економічному зростанню регіонів, залученню інвестицій для створення нових робочих місць. Традиційні ремесла, гастрономія, музика, танці та інші елементи спадщини стають ключовими складовими локальної економіки, забезпечуючи стабільний дохід майстрам, фермерам, гідам та малим підприємцям. Крім того, популяризація таких продуктів через фестивалі, туристичні маршрути і цифрові платформи розширює ринки збуту та сприяє формуванню національного бренду, роблячи Україну впізнаваною у світі.

Для ефективного управління нематеріальною спадщиною необхідна координація між державними органами, громадами, бізнесом, освітніми установами, туристичними структурами та міжнародними партнерами, що забезпечить її довготривале збереження та розвиток. Аналіз ролі та функцій ключових учасників цього процесу представлений у табл. 1.

З огляду на зростаючий інтерес суспільства до проблеми охорони та розвитку об'єктів культурної спадщини, а також до державного управління, яке регулює цей процес, відзначимо, що війна з росією стала чинником, який значно вплинув на ситуацію в цій сфері.

Постійні обстріли, руйнування міст на лінії фронту та окупація територій спричиняють значні втрати культурних пам'яток, багато з яких не мали офіційного статусу пам'яток, оскільки сприймалися як частина повсякденного життя. Водночас, зважаючи на концентрацію уваги на матеріальних об'єктах, агре-

сор активно руйнує й нематеріальні аспекти культури, що формують національну ідентичність [6]. У контексті оцінки вже здійснених урядових заходів та наявних недоліків у сфері державного управління, а також ролі та функцій визначених стейкхолдерів, пропонується низка рекомендацій для розвитку нематеріальної культурної спадщини:

1. Розробка Національної стратегії охорони нематеріальної культурної спадщини. В рамках цієї стратегії має бути визначено довгострокові цілі та конкретні плани дій на короткий, середній та довготривалий терміни. Важливо, щоб політика уряду не обмежувалася лише збереженням, а також охоплювала оновлення та адаптацію традицій до сучасних умов, що забезпечить ефективну передачу культурної спадщини наступним поколінням.

2. Створення спеціалізованого інституту (наприклад, Інститут нематеріальної культурної спадщини), який виконував би роль координаційного центру для всіх зацікавлених сторін. Такий інститут міг би забезпечити ефективну взаємодію між державними установами та громадськими організаціями, як пропонує т. в. о. міністра культури та інформаційної політики Карандєєв Р. у 2024 р. [2].

3. Забезпечення доступу до інформації про культурні практики, що сприятиме розвитку туристичних маршрутів та програм у співпраці з Державною агенцією розвитку туризму. Важливо, щоб система збереження нематеріальної культурної спадщини була інтегрована у загальну політику розвитку туризму, дозволяючи ефективно використовувати потенціал культурної спадщини для розвитку індустрії.

4. Популяризація через освіту та інформаційні кампанії має на меті глибоке розуміння важливості охорони нематеріальної культурної спадщини та необхідність впровадження відповідних тем у шкільну та вищу освіту, а також реалізацію масштабних інформаційних заходів, що дозволять залучити широкі верстви населення до процесу збереження культурних практик і підвищать інтерес до культурного туризму.

5. Активізація популяризації нематеріальної культурної спадщини через медіаресурси. В умовах сучасного інформаційного суспільства необхідно інтенсифікувати інформаційні заходи з популяризації нематеріальної культурної спадщини на різних платформах, зокрема телебаченні, радіо, в інтернеті та соціальних мережах. Створення і поширення контенту, який висвітлює традиційні ремесла, обряди, народну музику та кухню, дозволить залучити як внутрішніх, так і міжнародних туристів, бажаючих ознайомитись з автентичністю української культури.

Ролі та функцій зацікавлених сторін у збереженні, охороні, розширенні та популяризації нематеріальної культурної спадщини в Україні

Стейкхолдери	Роль	Функції
Міністерство культури та стратегічних комунікацій України	Збереження та охорона нематеріальної спадщини	Формування та реалізація державної політики у сфері культурної спадщини, охорона, популяризація елементів нематеріальної спадщини, координація та нагляд.
Експертна рада з питань нематеріальної культурної спадщини	Консультативно-дорадча діяльність	Експертний аналіз та ухвалення рішень щодо включення або виключення елементів з Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України.
Громади, спільноти, органи місцевої влади	Ініціатива щодо внесення елементів у перелік	Ініціюють подання елементів для включення до Національного переліку, займаються охороною на місцях, допомагають у підготовці необхідних документів.
Творчі спілки, крафтові виробники, ремісники	Збереження і передача культурних традицій	Розвиток ремесел та традиційних виробництв, участь у збереженні та популяризації нематеріальної спадщини через майстер-класи, виставки, створення продукції.
Регіональні управління культури та туризму	Робота з місцевими громадами та органами влади	Сприяння у підготовці документів, створення локальних переліків, допомога громадам в ініціюванні подань до Національного переліку.
Система освіти	Освітня діяльність та підготовка фахівців	Інтеграція культурних традицій до навчальних програм, підготовка фахівців у галузі охорони нематеріальної спадщини (етнологи, культурологи, музейні працівники).
Цифрові партнери для збереження традицій та автентичності	Популяризація та цифровізація через цифрові платформи	Цифровізація культурних об'єктів, створення віртуальних ресурсів, підтримка проєктів з популяризації української культури, створення віртуальних культурних просторів.
Український культурний фонд, бізнес-структури, спонсори	Фінансування збереження спадщини	Фінансування проєктів із збереження та популяризації нематеріальної спадщини, надання грантів та субсидій для культурних організацій, підтримка проєктів реставрації.
Міжнародні організації, уряди, партнери	Міжнародна підтримка та співпраця	Співпраця з міжнародними установами для створення цифрових архівів, популяризації української культури за кордоном, фінансування та реалізація культурних проєктів.
Туристичні компанії, ресторани, готелі	Залучення бізнесу до популяризації	Створення тематичних турів, інтеграція елементів нематеріальної спадщини в туристичні продукти, продаж автентичних товарів і сувенірів, фінансова підтримка культурних ініціатив.
Державне агентство розвитку туризму України, туристичні оператори	Туристична промоція та розвиток тематичних маршрутів	Розвиток культурно-туристичних маршрутів, промоція нематеріальної спадщини як частини туристичної привабливості регіонів, створення спеціалізованих екскурсій та подій.

Джерело: сформовано авторами

6. Удосконалення процесів цифровізації – оцифрування об'єктів нематеріальної культурної спадщини є ключовим елементом для їх збереження та популяризації. Розвиток цифрових платформ, таких як віртуальні музеї та онлайн-реєстри, забезпечить доступність культурних об'єктів для широкої аудиторії, включаючи туристів. Важливо також створення національних цифрових архівів, які стануть основою для розвитку електронної культури та підтримки міжнародних ініціатив.

7. Підготовка кадрів для охорони нематеріальної культурної спадщини. У зв'язку з важливістю цієї сфери необхідно розвивати спеціалізовані навчальні програми та готувати кваліфікованих фахівців, здатних ефективно здійснювати заходи з охорони та популяризації нематеріальної культурної спадщини,

включаючи вивчення історії, традицій і методів збереження культурної спадщини, а також розвиток навичок для організації туристичних програм, які сприятимуть популяризації цієї спадщини.

Висновок. Розвиток державного управління нематеріальною культурною спадщиною України має бути спрямований на створення довгострокової стратегії, яка враховує специфіку культурних практик і традицій країни. Ця стратегія повинна інтегрувати національні ініціативи в загальну туристичну політику, що дозволить ефективно використовувати культурну спадщину як інструмент для розвитку туристичних маршрутів і програм. Активне поширення інформації, медіатизація культурних практик та традицій через різноманітні платформи, включаючи соціальні мережі

та телебачення, стане важливим етапом у приверненні уваги до культурного багатства країни. Удосконалення цифрових технологій, таких як створення віртуальних музеїв, онлайн-реєстрів і цифрових архівів, дозволить забезпечити доступність нематеріальної культурної спадщини для широкої аудиторії, включаючи як національних, так і міжнародних туристів. Водночас важливо зосередити увагу на підготовці кваліфікованих кадрів, володіючих необхідними знаннями та навичками для збереження і популяризації нематеріальної спадщини, а також організації культурних і туристичних програм.

Такий курс на інтеграцію нематеріальної культурної спадщини в туристичну сферу не лише сприятиме збереженню національної ідентичності, але й допоможе підвищити економічну привабливість України на міжнародному рівні. Розвиток культурного туризму стане важливою складовою економіки, сприяючи створенню нових робочих місць, залученню інвестицій і підвищенню інтересу до України як культурно багатой країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безносок О. І. Нематеріальна культурна спадщина та її потенціал у розробці інноваційного туристичного продукту. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № 9. С. 20-29. URL: <https://doi.org/10.32782/tourismhospsee-9-3>.
2. В Україні розроблять держпрограму розвитку нематеріальної культурної спадщини. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3824061-v-ukraini-rozroblat-derzprogramu-rozvitku-nematerialnoi-kulturnoi-spadsini.html>.
3. Казаков Г. І. Політика держави із захисту нематеріальної культурної спадщини. *Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 14. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-04>.
4. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. *Офіційний портал Верховної Ради України*. 2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text.
5. Культурна спадщина. Офіційний портал Українського культурного фонду. Архів програм. URL: <https://cutt.ly/1ruwibqP>
6. МКІП докладе максимум зусиль для збереження нематеріальної культурної спадщини України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3821588-mkip-doklade-maksimum-zusil-dla-zberezennanematerialnoi-kulturnoi-spadsini-ukraini-karandeev.html>.
7. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. URL: <https://mcs.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/nacziionalnyj-perelik-elementiv-nks-2.pdf>.
8. Рачков Є. Нематеріальна культурна спадщина України під час війни: проблеми збереження, управління та популяризації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. 2024. № 65. С. 228–256. URL: <https://www.doi.org/10.26565/2220-7929-2024-65-10>.
9. Садовенко С. М. Соціальні мережі як інструмент популяризації нематеріальної культурної спадщини регіонів України (на матеріалах інформаційно-комунікативного контенту Вінницького обласного центру народної творчості). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. 2024. № 3. С. 21–31. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2024.313263>.
10. Чорна Н. М. Нематеріальна культурна спадщина як туристичний ресурс. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 59. С. 29-33. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct59-5>.